

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ НЕРЕЗИДЕНТІВ В АГРОБІЗНЕСІ (ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ)

***Анотація.** У статті досліджуються визначення певних понять, що містяться у міжнародному, європейському та національному (наприклад, Україна, Республіка Польща) праві та закріплені на відповідному законодавчому рівні: «резидент», «нерезидент», «іноземець», «працевлаштування». Представлено порівняльний аналіз норм законодавчої бази України та Республіки Польща, а також законодавства ЄС щодо найбільш поширених організаційно-правових форм працевлаштування нерезидентів в аграрному напрямку, самої процедури, виявлені недоліки та переваги у чинних нормативно-правових актах, надані авторські рекомендації. Така робота є науковою новизною. Враховуючи, що Україна та Республіка Польща є аграрними державами, ведуть плідну співпрацю особливо під час військового стану на території України, і Республіка Польща є членом-країни ЄС, то, на наш погляд, повинно існувати однакове законодавство в цих державах з метою спрощення процедури працевлаштування нерезидентів в аграрному напрямку.*

***Ключові слова:** нерезидент, іноземець, працевлаштування, сільське господарство.*

ORGANIZATIONAL AND LEGAL FORMS OF NON-RESIDENTS EMPLOYMENT IN AGROBUSINESS SPHARE (UKRAINE AND POLAND EXPERIENCES)

***Summary.** The article examines the interpretation of the following concepts: "resident", "non-resident", "foreigner", "employment" at the legislative level in the international, European aspects, as well as national (Ukraine, Poland). A comparative analysis of the legislation of Ukraine and the Republic of Poland, as well as EU legislation on the most common organizational and legal forms of employment of*

¹ Губіна Ганна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри економічної теорії і економіки підприємства Одеського державного аграрного університету, guanayleo@gmail.com

non-residents in agriculture, the procedure are presented. The analysis revealed shortcomings and advantages in the current regulations, provided author's recommendation. Such article is a scientific novelty. Ukraine and the Republic of Poland are agrarian states, have fruitful cooperation, especially during martial law in Ukraine. The Republic of Poland is a member of the EU. Therefore, they need to harmonize their legislation in order to simplify the procedure for employment of non-residents in the agricultural sector.

Key words: non-resident, foreigner, employment, agriculture.

Вступ. Працевлаштування нерезидентів у аграрному бізнесі в Україні та Республіці Польща зазнало кардинальних змін. На це вплинуло багато факторів. До них можна віднести, по-перше, збільшення кількості іноземних агрохолдингів в Україні сприяло працевлаштуванню нерезидентів. По-друге, існування ринку землі вплинуло на зміну власника та втрату їм постійного доходу. По-третє, військовий стан на території України з 24 лютого 2022 року призвів до збільшення міграції працездатних громадян України в Республіку Польща, і, як наслідок, здешевлення робочої сили в останній, що дозволяє зменшити витрати на найманих працівників. У сукупності все це вплинуло на зниження собівартості продукції, послуг у сільському господарстві. У нашій державі застосовують іноземний досвід працевлаштування, в тому числі країн ЄС, а в Республіці Польща наявна законодавча база з цього питання регулює окремо працевлаштування громадян країн-членів ЄС та громадян з третіх країн. Усе це вимагає миттєвих змін, наприклад, в законодавчій базі, політичній діяльності. І зрозуміло, що державна політика саме на ринку праці у аграрному напрямку повинна враховувати як національні інтереси самої держави, так і найманих працівників незалежно від країни походження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасне дослідження показало відсутність у даній проблематиці комплексних наукових праць. Проте деяким аспектам цього питання присвятили свою увагу різні вчені: О.П. Горбань, Ш. Доки, В.П. Кохан, Дж. Е. Кроссман, І.М. Паньонко, Дж. Ди Пиетро, П.Д. Пилипенко, В.М. Слома, У. Титчлер тощо. Таким чином, вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на нормативно-правову базу вимагає переосмислення її норм, внесення відповідних корегувань, а також проведення порівняльно-

правового аналізу, виявлення позитивних та негативних моментів, запропонування авторського бачення з даного питання.

Метою дослідження є аналіз найбільш поширених організаційно-правових форм працевлаштування нерезидентів у суб'єктах господарювання, що займаються аграрним бізнесом в Україні та Республіці Польща.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «нерезидент» є притаманним податковому законодавству України та Республіці Польща, бо це впливає на рівень доходу, що підлягає оподаткуванню, та рівень податкового навантаження. У трудовому праві цих двох держав застосовується термін «іноземець». Проте між двома зазначеними термінами існує певний юридичний зв'язок, а також відстежується різне бачення законодавця, що міститься в них. Так, в українському законодавстві «нерезидент – це фізична особа (надалі – ФО), яка не є резидентом України... ФО – резидент – це фізична особа, яка має місце проживання в Україні. У разі якщо ФО має місце проживання також в іноземній державі, вона вважається резидентом, якщо така особа має місце постійного проживання в Україні; якщо особа має місце постійного проживання також в іноземній державі, вона вважається резидентом, якщо має більш тісні особисті чи економічні зв'язки (центр життєвих інтересів) в Україні. У разі якщо державу, в якій ФО має центр життєвих інтересів, не можна визначити, або якщо ФО не має місця постійного проживання у жодній з держав, вона вважається резидентом, якщо перебуває в Україні не менше 183 днів (включаючи день приїзду та від'їзду) протягом періоду або періодів податкового року. Достатньою (але не виключною) умовою визначення місця знаходження центру життєвих інтересів ФО є місце постійного проживання членів її сім'ї або її реєстрації як суб'єкта підприємницької діяльності. Якщо неможливо визначити резидентський статус ФО, використовуючи попередні положення цього підpunkту, ФО вважається резидентом, якщо вона є громадянином України» (пп. 14.1.122, 14.1.213 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України)².

² Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 10.05.2022).

Отже, спостерігаємо на законодавчому рівні деякі виключення, що негативно впливають на остаточне розуміння даного поняття. Самі визначення щодо ФО резидент та нерезидент, де в останньому спостерігаємо чітке ділення на дві великі групи: резидент та нерезидент. А потім щодо ФО – резидент виокремлюють притаманні лише їй ознаки. Проте результатом є відсутність логічного викладення матеріалу, єдиного чіткого розуміння даних термінів, а також юридичного зв'язку з термінами «іноземець», «особа без громадянства». Вважаємо за необхідне переглянути дану норму та внести зміни з урахуванням, наприклад, досвіду Республіки Польща. Відповідно ст. 3 Закону про податок на доходи фізичних осіб від 26.07.1991 р.³ вказано, що «ФО, якщо вони проживають на території Республіки Польща, підлягають оподаткуванню податком на всі свої доходи незалежно від місцезнаходження джерел доходу (необмежене податкове зобов'язання). ФО, яка: 1) має центр особистих або економічних інтересів (центр життєвих інтересів) на території Республіки Польща, або 2) перебуває на території Республіки Польща більше 183 днів у податковому році». Із аналізу наведеної норми можна констатувати, що тут польський законодавець мав на увазі резидентів, хоча чітко не прописує це. І, відповідно, можна зробити висновок про те, що будь-яка ФО, тобто іноземець також, може отримати статус «резидента» при виконанні хоча б однієї з двох умов. Таким чином, жодний з нормативно-правових актів не є досконалим та потребує відповідних змін. Однак у польському законі необхідно лише конкретизувати правовий статус такої ФО, тобто вказати наступним чином: ФО – резидент. На думку автора, статус «резидента» Республіки Польща чи України може отримати будь-яка ФО, що виконала повністю вимоги відповідного національного законодавства країни, де вона проживає.

З аналізу польського законодавства вбачається відсутність конкретної норми щодо поняття «нерезидента» для ФО, тобто методом виключення необхідно самостійно сформулювати таке визначення. У той час в українському законодавстві є чітке визначення поняття

³ Про податок на доходи фізичних осіб: Закон від 26.07.1991 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19910800350> (дата звернення: 10.05.2022).

«ФО – нерезидент» ж– це «ФО, які не є резидентами України» (пп. 14.1.122 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України). Із аналізу наведених вище норм законодавчої бази Республіки Польща та України можна встановити відсутність юридичного зв'язку між поняттями «резидент» та «іноземець», а також «нерезидент» та «іноземець». На думку автора, нерезидентами є, наприклад, також іноземці.

Визначення поняття «іноземець» є у різних законодавствах. Наприклад, міжнародному, українському, польському. Так, «іноземець – будь-яка особа, що не є громадянином держави, в якій вона знаходиться» (ст. 1 Декларації про права людини відносно осіб, що не є громадянами країни, в якій вони проживають, що прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 13.12.1985 р.)⁴. Наприклад, згідно п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 р. № 3773-VI під іноземцем розуміють особу, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав⁵. «Іноземець – це особа, яка не має польського громадянства» (ст. 2 Закону про сприяння працевлаштуванню та інституціям ринку праці від 20.04.2004 р.⁶, ст. 3 Закону про іноземців від 12.12.2013 р.⁷). Вважаємо, що найбільш повно розкриває з юридичної точки зору поняття «іноземець» саме українське законодавство, бо в ньому визначено наявність громадянства іншої держави чи держав. А міжнародне законодавство та польське містять неповні визначення цього терміна, на думку автора. Так, тут спостерігається помилкове

⁴ Декларація про права людини стосовно осіб, які не є громадянами країни, в якій вони проживають, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 13.12.1985 р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_227#Text (дата звернення: 10.05.2022).

⁵ Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (дата звернення: 10.05.2022).

⁶ Про сприяння працевлаштуванню та інституціям ринку праці: Закон від 20.04.2004 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20040991001> (дата звернення: 10.05.2022).

⁷ Про іноземців: Закон від 12.12.2013 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20130001650> (дата звернення: 10.05.2022).

розуміння терміну. Тому доцільним є заміна терміна «іноземець» на термін «особа без громадянства» чи «апатрид».

Із аналізу наведених визначень поняття «іноземець» можна зробити висновок, що також відсутній взаємозв'язок понять «резидент» та «іноземець», «нерезидент» та «іноземець». На нашу думку, це потребує правового врегулювання: у міжнародному, польському та українському законодавствах.

«Працевлаштування – комплекс правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації права особи на працю» (п. 15 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI⁸). Ураховуючи, що в польському законодавстві відсутнє визначення даного поняття, то будемо спиратися на наведене. На перший погляд вбачається логічним побудоване визначення поняття «працевлаштування» в українському законодавстві, але це є хибним баченням. Така думка пов'язана з тим, що комплекс перерахованих заходів є трохи застарілим, не враховує сучасні тенденції ринку праці, трудові правовідносини. Отже, слід або додати всі можливі види заходів, або, навпаки, їх замінити на необхідні. Остання пропозиція є більш правильною, коректною з юридичної точки зору, бо одразу охоплює всі можливі зараз та в майбутньому види заходів. І, відповідно, дане визначення не буде потребувати надалі переосмислення, на думку автора.

Виходячи з аналізу трудового законодавства України та Республіки Польща, слід відмітити наявність в кожній з них кодифікованого акту, що був прийнятий у 1970-х роках з наступними змінами, – це, відповідно, зараз Кодекс законів про працю України (первина назва – це «Кодекс законів про працю Української РСР») від 10.12.1971 р. № 322-VIII⁹ та Трудовий кодекс від 26.06.1974 р.¹⁰ Однак вони не

⁸ Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення: 10.05.2022).

⁹ Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 10.05.2022).

¹⁰ Трудовий кодекс від 26.06.1974 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19740240141> (дата звернення: 10.05.2022).

регулюють питання щодо працевлаштування нерезидентів, в т.ч. в аграрному напрямку. Проте з аналізу норм даних кодексів можна встановити, що є майже єдине бачення про загальні організаційно-правові форми працевлаштування: укладення ФО трудових договорів в індивідуальному порядку або при організованому наборі, тобто за участю органів виконавчої влади, що діють від імені роботодавця; переведення працівника за їхньою згодою до іншого роботодавця; укладення ФО трудових договорів за сприянням суб'єктів господарювання, що займаються посередництвом у працевлаштуванні. Розглянемо деякі з них, що знайшли свою практичну реалізацію в Україні та Республіці Польща.

Із дослідження української законодавчої бази щодо працевлаштування іноземців у аграрному напрямку можна зробити висновок про відсутність спеціальних нормативно-правових актів, які б регулювали дане питання. На наш погляд, це є можливим, коли відсутні такі правовідносини. Статистичні дані в таблиці 1 свідчать про актуальність працевлаштування в Україні іноземців без конкретизації галузі народного господарства. Враховуючи, що Україна переймає досвід, наприклад, країн ЄС, то, на нашу думку, іноземці займають керівні посади на підприємствах, зареєстрованих на території України, в т.ч. в агрохолдингах.

Таблиця 1

Працевлаштування іноземців при наявності дозволу, тис. осіб

Країна	2017	2018	2019	2020
Україна	17,6	18,9	14,8	16,8
Польська Республіка	230,8	240,6	335,5	306,4

Джерело: [сайт Державного центру зайнятості¹¹; сайт Міністерства сім'ї та соціальної політики¹²]

¹¹ Державний центр зайнятості: сайт. URL: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/vidkryti-dani> (дата звернення: 10.05.2022).

¹² Міністерство сім'ї та соціальної політики: сайт. URL: <https://psz.praca.gov.pl/web/urzed-pracy/-/8180234-informacje-o-zatrudnieniu-cudzoziemcow-w-polsce> (дата звернення: 10.05.2022).

Чинне українське законодавство незалежно від галузі містить загальну процедуру працевлаштування іноземців. Правове регулювання здійснюється згідно ст.ст. 42-4210 Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI¹³, де прописано два варіанта працевлаштування: з дозволом та без нього на застосування праці іноземців (надалі – дозвіл). Отримання такого документа залежить від статусу самого іноземця. Так, іноземці, що або постійно проживають в Україні, або набули статусу біженця, або одержали дозвіл на імміграцію в Україну, або визнані особами, що потребують додаткового захисту, або яким надано тимчасовий захист в Україні, можуть бути працевлаштовані без дозволу (ч. 6 ст. 42 Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI)¹³. Отже, їхнє працевлаштування здійснюється аналогічно працевлаштуванню громадян України. Вбачається, для аграрного бізнесу в Україні з урахуванням сучасних подій такі норми українського законодавства мають позитивний характер, бо дозволяють досить швидко отримати найманого працівника-іноземця, що через деякий час зможе набути статус «резидента». Результатом буде застосування іноземного досвіду під час відновлення сільського господарства чи його продовження, запровадження нових напрямків його ведення тощо.

Працевлаштування іноземця вже за наявності дозволу згідно із Законом України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI. Такий варіант є притаманним іноземцям, які не підпадають під дію п. 6 ст. 42 Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI¹³. Для отримання дозволу роботодавця подає до територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, певний перелік документів згідно ст. 422 Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI¹³. При отриманні роботодавцем позитивного рішення від даного органу він зобов'язаний сплатити плату за видачу дозволу. Розмір плати залежить від строку дії дозволу. Максимальна сума плати за видачу

¹³ Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення: 10.05.2022).

дозволу на строк від одного до трьох років становить 14886 гривень у 2022 р., а заробітна платня повинна бути 65000 гривень і вище. Вимога щодо рівня заробітної платні не застосовується до іноземних високооплачуваних професіоналів; засновників та/або учасників, та/або бенефіціарів (контролерів) юридичної особи, створеної в Україні; випускників університетів, що входять до першої сотні у світових рейтингах університетів, відповідно до переліку, визначеного Кабінетом Міністрів України; іноземних працівників творчих професій (ч. 4 ст. 421 Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI)¹³. Вважаємо, що дана норма взагалі потребує змін. По-перше, нарахування та виплата заробітної платні в такому розмірі суттєво збільшує витрати у роботодавця навіть при працевлаштуванні іноземця на декілька місяців. По-друге, виконання ч. 4 ст. 421 Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI може призвести до негативних наслідків, наприклад, якщо іноземець буде засновником чи учасником юридичної особи, створеної в Україні, і найманим працівником в ній одночасно, але фінансово-господарська діяльність не буде здійснюватися, то такий іноземець взагалі не буде сплачувати податки, а це зменшить надходження до відповідного бюджету. На думку автора, норма ч. 4 ст. 421 Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI повинна бути скасована з метою врахування національних інтересів України. Роботодавець у сільському господарстві в нашій державі може укладати договір чи контракт з таким іноземцем на отримання послуг у вигляді консультацій від нього, тобто замінити трудові правовідносини на цивільно-правові.

Як відомо, Республіка Польща є аграрною країною, членом ЄС. І тут є дуже поширеним залучення громадян України до робіт у сільському господарстві: рослинництво та тваринництво. Вони розглядаються як сезонні працівники без наявності спеціальних знань. Проте статистична інформація у таблиці 1 не конкретизує галузь народного господарства, де відбувається працевлаштування. Громадяни України є громадянами третіх країн згідно із законодавством ЄС: Директива 2011/98/ЄС про єдину процедуру подання заявки на отримання єдиного дозволу для громадян третіх країн на проживання та роботу на території держави-

члена та про загальний набір прав для працівників третіх країн, які легально проживають у державі-члені від 13.12.2011 р.,¹⁴ та Директива 2014/36/ЄС про умови в'їзду та перебування громадян третіх країн з метою працевлаштування сезонними працівниками від 26.02.2014 р.¹⁵ (надалі – Директива 2014/36/ЄС). Вони закріплюють єдиний порядок для країн ЄС щодо працевлаштування громадян з третіх країн. Із аналізу їх положень можна зробити висновок, що в них також відсутнє розмежування щодо працевлаштування за галузями народного господарства, закріплено працевлаштування в залежності від строку: до 90 днів або більше. На нашу думку, законодавча база України схожа з європейським законодавством щодо загального порядку працевлаштування іноземців, а точніше громадян з третіх країн. Однак процедура працевлаштування іноземців є різною згідно законодавства ЄС та України. Враховуючи те, що законодавча база країн-членів ЄС, тобто Республіки Польща, повинно відповідати законодавчій базі ЄС, то проаналізуємо, виявимо переваги, недоліки, сформуємо авторські пропозиції щодо вдосконалення норм польського законодавства.

У зв'язку з веденням на території України військового стану з 24.02.2022 р. громадяни нашої держави переїхали до Республіки Польща, де були прийняті зміни до чинних польських нормативно-правових актів з метою спрощення працевлаштування громадян України та інших іноземців. Наприклад, Закон про іноземців від 12.12.2013 р.¹⁶, Закон про сприяння працевлаштуванню та інституціям

¹⁴ Директива 2011/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 13.12.2011 р. про єдину процедуру подання заявки на отримання єдиного дозволу для громадян третіх країн на проживання та роботу на території держави-члена та про загальний набір прав для працівників третіх країн, які легально проживають у державі-члені // База даних «Законодавство Європейського Союзу» / Eur-lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32011L0098> (дата звернення: 10.05.2022).

¹⁵ Директива 2014/36/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.02.2014 р. про умови в'їзду та перебування громадян третіх країн з метою працевлаштування як сезонних працівників // База даних «Законодавство Європейського Союзу» / Eur-lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex%3A32014L0036> (дата звернення: 10.05.2022).

¹⁶ Про іноземців: Закон від 12.12.2013 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20130001650> (дата звернення: 10.05.2022).

ринку праці від 20.04.2004 р.¹⁷ тощо. Виходячи з аналізу польського законодавства з даного питання, можна встановити, що у Республіці Польща існує 2 варіанти працевлаштування іноземців у аграрному напрямку: з дозволом та без.

Правове регулювання при працевлаштуванні іноземця з дозволом здійснюється згідно із Законом про сприяння працевлаштуванню та інституціям ринку праці від 20.04.2004 р.¹⁷, Постановою Міністра сім'ї, праці та соціальної політики «Про видачу дозволу на роботу іноземцю та внесення декларації про доручення роботи іноземцю до реєстру декларацій» від 07.12.2017 р.¹⁸ тощо. Відповідно до польського законодавства є декілька видів дозволів на роботу іноземця: А, В, С, D, Е та S. На сезонні роботи необхідно отримати дозвіл типу S (п. 2 Постанови Міністра сім'ї, праці та соціальної політики «Про видачу дозволу на роботу іноземцю та внесення декларації про доручення роботи іноземцю до реєстру декларацій» від 07.12.2017 р.)¹⁸. Така норма відсутня в українському законодавстві. Дозвіл на сезонну роботу видається на вимогу суб'єкта, який доручає виконання роботи іноземцю, та містить дати, протягом яких є чинним. Також у ньому наявна інформація щодо конкретної організації, яка працевлаштовує конкретного іноземця, вид роботи, місце роботи та конкретна посада (в українському дозволі відсутня інформація щодо виду роботи). Вбачається, що отримання дозволу на працевлаштування іноземців на услякий вид робіт, в т.ч. в аграрному напрямку, потребує переосмислення. Така думка пов'язана з тим, що чим більше документів необхідно для працевлаштування та здійснення суми оплати за отримання дозволу, то тим більше роботодавці шукають «білі плями» у польському законодавстві з метою не здійснювати всі ці дії

¹⁷ Про сприяння працевлаштуванню та інституціям ринку праці: Закон від 20.04.2004 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20040991001> (дата звернення: 10.05.2022).

¹⁸ Про видачу дозволу на роботу іноземцю та внесення декларації про доручення роботи іноземцю до реєстру декларацій: Постанова Міністра сім'ї, праці та соціальної політики від 07.12.2017 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20170002345> (дата звернення: 10.05.2022).

та не зазнати, відповідно, притягнення до юридичної відповідальності. Особливо це актуально для сезонних працівників або тих, хто отримує дозвіл на невеликий термін.

Із порівняльного аналізу норм Закону про сприяння працевлаштуванню та інституціям ринку праці від 20.04.2004 р. та Директиви 2014/36/ЄС можна зробити висновок про їх адаптованість. Вбачається, що законодавча база Республіки Польща з даного питання є більш деталізованою у порівнянні з українською.

Другим варіантом працевлаштування іноземця в аграрному напрямку в Республіці Польща є відсутність дозволу. Така практика є поширеною лише для працездатних громадян України. Польською законодавчою базою є Закон про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави від 12.03.2022 р.¹⁹, Закон про іноземців від 12.12.2013 р.⁷, Закон про сприяння працевлаштуванню та інституціям ринку праці від 20.04.2004 р.¹⁷ тощо. Із аналізу норм даних законів можна зробити висновок, що для працездатних громадян України спростили процедуру працевлаштування на території Республіки Польща. Так, відсутня необхідність отримання дозволу на роботу або заяви про намір працевлаштувати іноземця, лише достатньо документа, що засвідчує особу. Це стосується громадян України, що легально проживають в Республіці Польща та мають дійсний дозвіл на проживання, або легально прибули на територію Республіки Польща в період з 24.02.2022 р. з України та заявляють про намір залишитися в Республіці Польща. Працевлаштування останніх буде здійснюватися на підставі повідомлення повітового управління праці. У Республіці Польща працевлаштований громадянин України без отримання дозволу, тобто за другим варіантом працевлаштування іноземця в аграрному напрямку, може вільно змінювати роботодавця. Протягом 18 місяців (з 24.02.2022 р.) такий найманий працівник може працювати на основі загального доступу громадян України до ринку праці.

¹⁹ Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави: Закон від 12.03.2022 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000583> (дата звернення: 10.05.2022).

Таким чином, польське законодавство в даному напрямку знало кардинальних позитивних змін особливо зі спрощення працевлаштування громадян України при відсутності дозволу. На думку автора, такі законодавчі новації можна імплементувати і до законодавства України з метою відновлення економіки нашої країни, застосування сучасних технологій та розробок при здійсненні аграрного бізнесу. Також працевлаштування без отримання дозволу можна поширити на всіх іноземців, як найманих працівників, що планують працювати чи вже працюють в Україні, Республіці Польща з метою спонукання роботодавця лише до запровадження офіційного працевлаштування, що має багато позитивних аспектів, захищає всі сторони у таких трудових відносинах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виходячи з зазначеного вище, на наш погляд, можна зробити висновок про існування позитивних аспектів: наприклад, 1) спрямованість на легалізацію ринку праці незалежно від громадянства найманого працівника; 2) спрощення процедури працевлаштування громадян України на території Республіки Польща, що є робочою силою для аграрного напрямку, відповідно, це призведе до здешевлення робочої сили; 3) пошук різних напрямків щодо поповнення дохідної частини бюджету) та негативних (наприклад, існування складної процедури працевлаштування з дозволами, у законодавстві України – закріплення чіткого розміру мінімальної заробітної платні для деяких найманих іноземних працівників) аспектів щодо працевлаштування іноземців у сільськогосподарській галузі в Україні та Республіці Польща. Вважаємо, на наявну ситуацію з даної проблеми впливає також відсутність єдиного розуміння, тлумачення деяких понять: «резидент», «нерезидент», «іноземець», «працевлаштування». Організаційно-правові форми працевлаштування нерезидентів в агробізнесі відсутні в законодавчій базі України та Республіки Польщі. Законодавство України щодо працевлаштування іноземців є більш недосконалим та потребує оновлення. Усі ці заходи є необхідними для українського законодавства, бо Україна знаходиться на шляху отримання статусу члена-країни ЄС.

Список літератури

- Декларація про права людини стосовно осіб, які не є громадянами країни, в якій вони проживають, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 13.12.1985 р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_227#Text (дата звернення: 10.05.2022).
- Державний центр зайнятості: сайт. URL: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/vidkryti-dani> (дата звернення: 10.05.2022).
- Директива 2011/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 13.12.2011 р. про єдину процедуру подання заявки на отримання єдиного дозволу для громадян третіх країн на проживання та роботу на території держави-члена та про загальний набір прав для працівників третіх країн, які легально проживають у державі-члені // База даних «Законодавство Європейського Союзу» / Eur-lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32011L0098> (дата звернення: 10.05.2022).
- Директива 2014/36/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.02.2014 р. про умови в'їзду та перебування громадян третіх країн з метою працевлаштування як сезонних працівників // База даних «Законодавство Європейського Союзу» / Eur-lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex%3A32014L0036> (дата звернення: 10.05.2022).
- Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 10.05.2022).
- Міністерство сім'ї та соціальної політики: сайт. URL: <https://psz.praca.gov.pl/web/urzed-pracy/-/8180234-informacje-o-zatrudnieniu-cudzoziemcow-w-polsce> (дата звернення: 10.05.2022).
- Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 10.05.2022).
- Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави: Закон від 12.03.2022 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000583> (дата звернення: 10.05.2022).
- Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення: 10.05.2022).

Multidimensionality of Ukrainian-Polish cooperation:
genesis, particularities and prospects

- Про іноземців: Закон від 12.12.2013 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20130001650> (дата звернення: 10.05.2022).
- Про податок на доходи фізичних осіб: Закон від 26.07.1991 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19910800350> (дата звернення: 10.05.2022).
- Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (дата звернення: 10.05.2022).
- Про сприяння працевлаштуванню та інституціям ринку праці: Закон від 20.04.2004 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20040991001> (дата звернення: 10.05.2022).
- Трудовий кодекс від 26.06.1974 р. // База даних Республіки Польща / ISAP. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19740240141> (дата звернення: 10.05.2022).